

KARTA KURSU (realizowanego w specjalności)**Inżynieria oprogramowania**

(nazwa specjalności)

Nazwa	Programowanie systemowe
Nazwa w j. ang.	System programming

Koordinator	dr Wojciech Gwizdała	Zespół dydaktyczny
		dr Wojciech Gwizdała
Punktacja ECTS*	st. stacjonarne: 4 st. niestacjonarne: 4	

Opis kursu (cele kształcenia)

Celem kursu jest przekazanie studentom wiedzy oraz umiejętności niezbędnych do programowania na poziomie systemowym, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska Unix/Linux. Studenci zapoznają się z mechanizmami działania systemu operacyjnego oraz uczą się tworzyć programy współpracujące bezpośrednio z systemem — w tym zarządzanie pamięcią, obsługa procesów i wątków, komunikacja międzyprocesowa oraz operacje wejścia/wyjścia na niskim poziomie. Kurs kładzie nacisk na rozumienie struktury systemów operacyjnych, wykorzystanie interfejsów API systemowych oraz stosowanie narzędzi typowych dla programistów systemowych. Rozwijane są również umiejętności pisania bezpiecznego i wydajnego kodu podczas pracy nad zadaniami typowymi dla inżyniera oprogramowania. Kurs prowadzony jest w języku polskim.

Warunki wstępne

Wiedza	Student posiada wiedzę z zakresu podstaw programowania w językach wysokiego poziomu (np. C, C++). Zna podstawowe koncepcje systemów operacyjnych (procesy, pamięć, system plików). Rozumie ogólne zasady budowy systemów informatycznych oraz ich komponentów.
Umiejętności	Student potrafi pisać i uruchamiać proste programy użytkowe w wybranym języku programowania. Potrafi korzystać z narzędzi programistycznych, takich jak edytory (vi, vim, nano) oraz kompilatorów (gcc, g++). Umie pracować z linią komend w systemach uniksopodobnych.
Kursy	Programowanie, Programowanie obiektowe, Organizacja i architektura komputerów, Systemy operacyjne

Efekty uczenia się

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Wiedza	Po zakończeniu kursu student:	
	W01: Zna mechanizmy działania systemów operacyjnych: procesy, wątki, pamięć, system plików, I/O	S1_W01
	W02: Posiada zaawansowaną wiedzę na temat programowania systemowego	S1_W02
	W03: Rozumie wpływ zarządzania zasobami systemowymi na jakość i niezawodność oprogramowania	S1_W03

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Umiejętności	Po zakończeniu kursu student:	
	U01: Potrafi pisać programy w językach C/C++ wykorzystujące API systemowe (np. POSIX).	S1_U01, S1_U02
	U02: Umie debugować, testować oraz kontrolować jakość kodu w aplikacjach systemowych.	S1_U03
	U03: Potrafi tworzyć programy operujące na plikach, procesach, sygnałach, pamięci współdzielonej.	S1_U04, S1_U06

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Kompetencje społeczne	Po zakończeniu kursu student:	
	K01: Potrafi samodzielnie uzupełniać wiedzę z zakresu programowania systemowego.	S1_K01, S1_K04
	K02: Potrafi formułować krytyczne opinie na temat stosowanych rozwiązań systemowych.	S1_K02

Studia stacjonarne

Organizacja							
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach					
		A	K	L	S	P	E
Liczba godzin	15			15			1

Studia niestacjonarne

Organizacja							
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach					
		A	K	L	S	P	E
Liczba godzin	10			10			1

Opis metod prowadzenia zajęć

Zajęcia prowadzone są w formie wykładów oraz laboratoriów, z naciskiem na praktyczne zastosowanie wiedzy w środowisku systemowym (Unix/Linux). Wykorzystywane metody dydaktyczne to:

- praca laboratoryjna – samodzielna i zespołowa implementacja programów wykorzystujących funkcje systemowe (procesy, wątki, pamięć, I/O);
- ćwiczenia kodowe na żywo – wspólne analizowanie i modyfikowanie kodu systemowego w środowisku terminalowym;
- wprowadzenie problemowe – prezentacja kluczowych koncepcji (np. komunikacja międzyprocesowa, deskryptory plików, zarządzanie zasobami);
- analiza przypadków błędów i wycieków – wykorzystywanie narzędzi diagnostycznych (gdb, valgrind, strace);
- konsultacje techniczne i wsparcie prowadzącego – pomoc w debugowaniu, optymalizacji i strukturze kodu.

Zajęcia mają na celu rozwijanie nie tylko umiejętności technicznych, ale również odpowiedzialnego podejścia do programowania niskopoziomowego, bezpieczeństwa oraz jakości kodu.

Formy sprawdzania efektów uczenia się

	E – learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Praca pisemna (esej)	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Zadania problemowe
W01					X	X		X				X	
W02					X	X		X				X	
W03					X	X		X				X	
U01					X	X						X	
U02					X	X						X	
U03					X	X						X	
K01					X	X							
K02					X	X							

Kryteria oceny	Zaliczenie laboratorium Wykonie projektu oraz aktywne uczestnictwo w zajęciach jest podstawą zaliczenia laboratorium. Zaliczenie tej części zajęć jest warunkiem koniecznym dopuszczenia do egzaminu. Ocena z laboratorium nie jest wystawiana – przedmiot kończy się oceną z egzaminu.
	Egzamin końcowy Egzamin obejmuje treści wykładów i ma formę testu teoretyczno-praktycznego. Sprawdza wiedzę dotyczącą działania jądra systemu operacyjnego, znajomości technik i narzędzi projektowania, programowania i testowania aplikacji systemowych. Ocena końcowa Ocena końcowa pochodzi wyłącznie z egzaminu końcowego. Zaliczenie na ocenę dostateczną otrzymuje student, który potrafi: • wyjaśnić podstawowe mechanizmy działania systemu operacyjnego (procesy, pamięć, pliki); • napisać prosty program systemowy z użyciem podstawowych wywołań systemowych (np. tworzenie procesu, operacje na plikach); • poprawnie skompilować, uruchomić i przetestować aplikację systemową w środowisku Unix/Linux; • wykonać prostą dokumentację techniczną przygotowanego rozwiązania. Zaliczenie na ocenę dobrą lub bardzo dobrą otrzymuje student, który spełnia warunki oceny dostatecznej, a oprócz tego także: • potrafi wykorzystać zaawansowane mechanizmy programowania systemowego (IPC, wątki, pamięć współdzielona); • stosuje dobre praktyki programistyczne (czytelność kodu, modularność, obsługa błędów); • korzysta z narzędzi do debugowania, profilowania oraz kontroli jakości kodu; • analizuje i optymalizuje działanie aplikacji systemowych; • potrafi krytycznie ocenić zastosowane rozwiązania projektowe. Obecność na wykładach jest warunkiem koniecznym zaliczenia tej części kursu i dopuszczenia do egzaminu.

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

1. Wprowadzenie do programowania systemowego
 - Różnice między programowaniem użytkowym a systemowym
 - Przegląd interfejsów systemowych: POSIX
 - Kompilacja, linkowanie i struktura programu systemowego
2. Procesy i wątki
 - Tworzenie i zarządzanie procesami (fork(), exec(), wait())
 - Wątki (pthread, CreateThread) – podstawy i synchronizacja
 - Harmonogramowanie, stany procesu, identyfikatory
3. Pamięć i zarządzanie zasobami
 - Pamięć dynamiczna (malloc, free, mmap)
 - Segmentacja, stronicowanie, ochrona pamięci
 - Dostęp do pamięci współdzielonej
4. Operacje wejścia/wyjścia
 - Operacje na plikach: otwieranie, czytanie, zapisywanie (open, read, write)
 - Obsługa błędów, deskryptory plików
 - Strumień I/O, buforowanie
5. Komunikacja międzyprocesowa (IPC)
 - Potoki (pipes), kolejki komunikatów, semaforey
 - Sygnały i ich obsługa (signal, sigaction)
6. Narzędzia i dobre praktyki
 - Debugowanie (gdb, strace, valgrind)
 - Analiza i profilowanie wydajności

Wykaz literatury podstawowej

1. Kardaś M., STM32. Aplikacje i ćwiczenia w języku C z biblioteką HAL, Warszawa: Helion, 2020.
2. Dariusz Bismor, Programowanie systemów sterowania. Narzędzia i metody, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2021.
3. Love R., Linux. Programowanie systemowe. Wydanie II, Gliwice: Helion, 2021.

Wykaz literatury uzupełniającej

1. Hyde R., Profesjonalne programowanie. Część 2. Myśl niskopoziomowo, pisz wysokopoziomowo, Gliwice: Helion, 2017.
2. Majdzik P., Programowanie współbieżne. Systemy czasu rzeczywistego, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2014.
3. Kernighan B.W., Ritchie D.M., Język ANSI C, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2018.

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta) – **studia stacjonarne**

Liczba godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	15
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	15
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	15
Liczba godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	10
	Realizacja zadań domowych (problemowych) po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	15
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca indywidualna lub w grupie)	10

	Przygotowanie do egzaminu/zaliczenia	20
	Ogółem bilans czasu pracy	100
	Liczba punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika	4

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta) – **studia niestacjonarne**

Liczba godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	10
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	10
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	15
Liczba godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	20
	Realizacja zadań domowych (problemowych) po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	15
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca indywidualna lub w grupie)	20
	Przygotowanie do egzaminu/zaliczenia	20
Ogółem bilans czasu pracy		100
Liczba punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		4